

CHARAKTERYSTYKA OSO Natura 2000 DOLINA GÓRNEGO NURCA

I Spotkanie Zespołu Lokalnej Współpracy
Gminny Ośrodek Kultury w Orli
23 czerwca 2025 r.

inż. Paweł Białomyzy
dr Michał Korniluk

fot. Paweł Białomyzy

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

CHARAKTERYSTYKA OSO Natura 2000 DOLINA GÓRNEGO NURCA

- Informacje o obszarze Natura 2000 Dolina Górnego Nurca
- Przedmioty ochrony obszaru według Standardowego Formularza Danych (SDF).
- Charakterystyka gatunków ptaków objętych projektem PZO

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

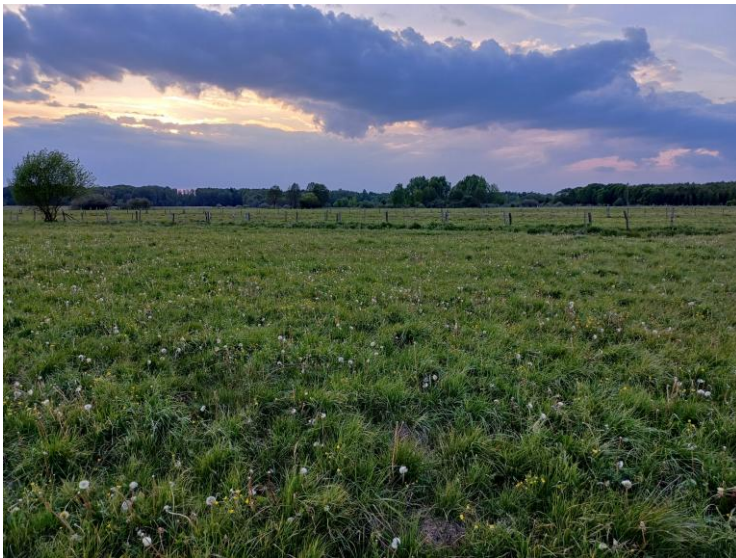

Rzeczpospolita
Polska

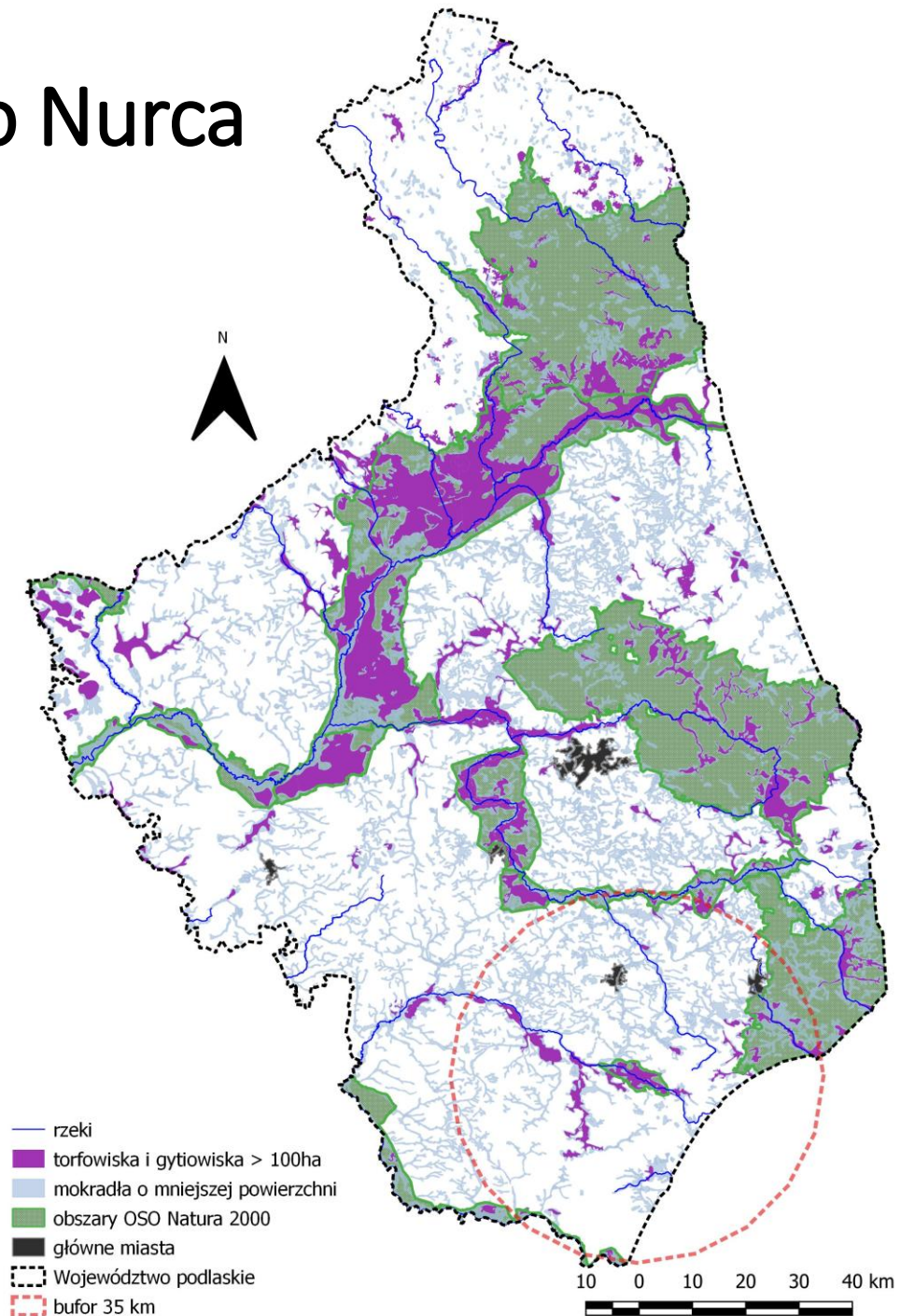
Dofinansowane przez
Unię Europejską

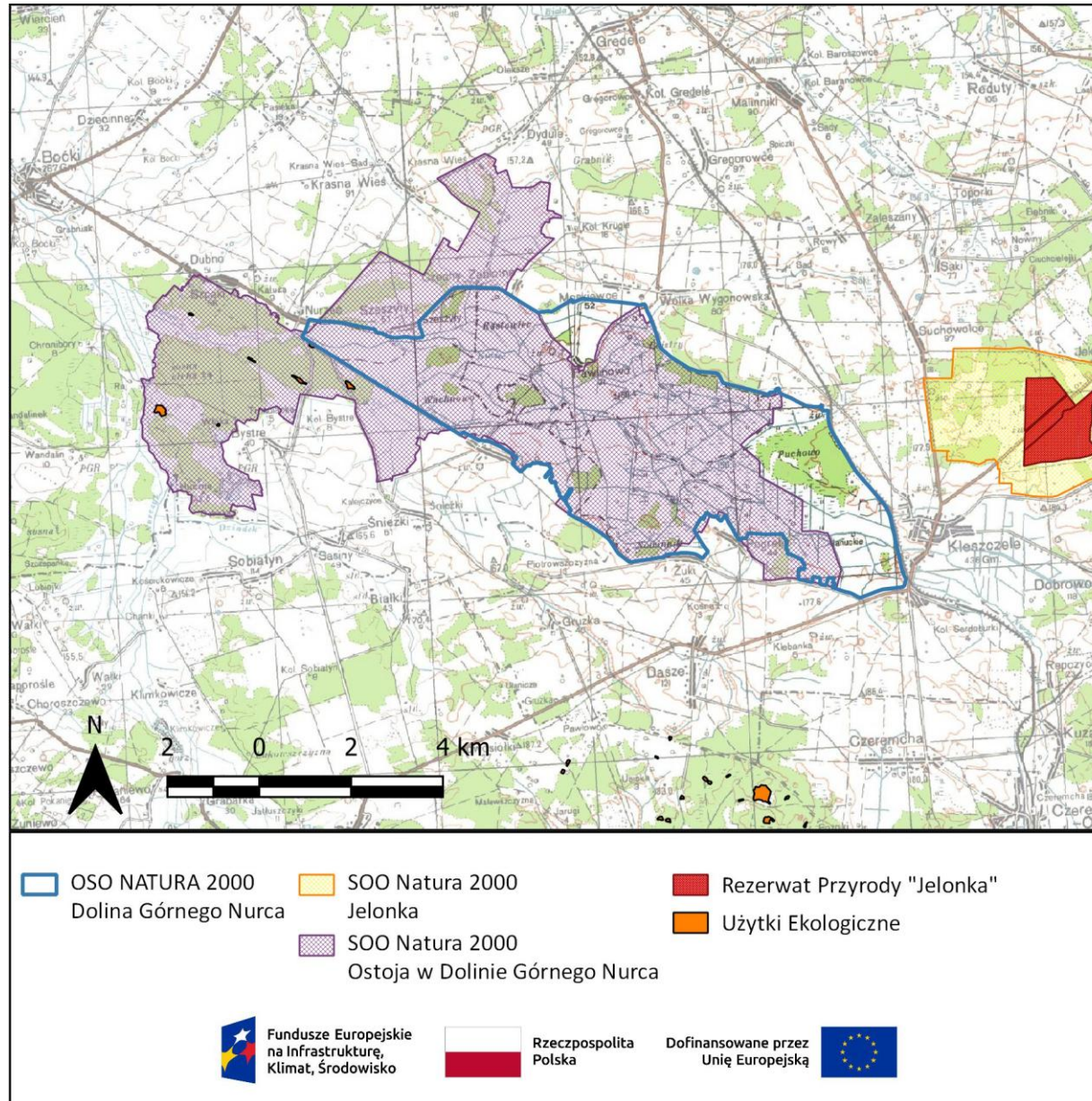
OSO Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

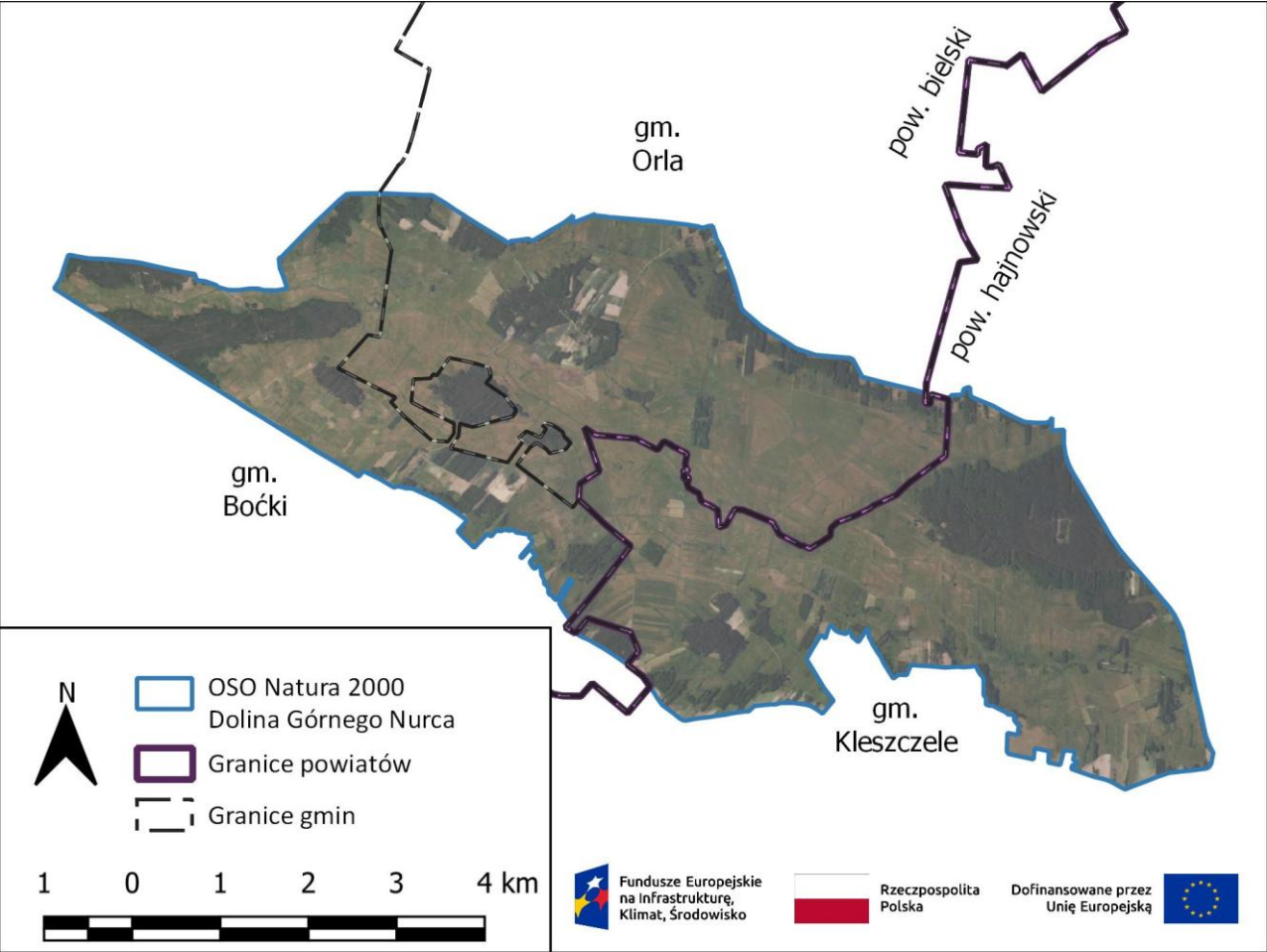
fot. Paweł Białomyzy

Obszar Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

OSO Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

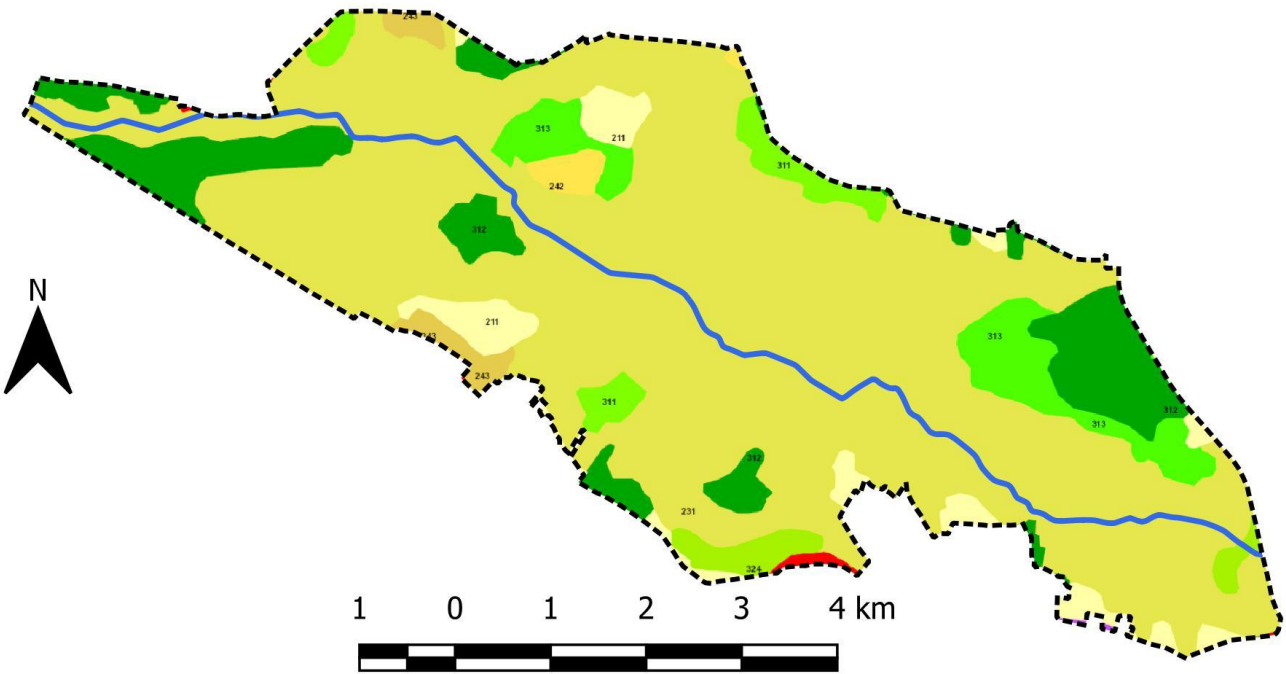
Powierzchnia gmin
i OSO Dolina Górnego Nurca PLB200004*.

Lp.	Gmina	Powiat	Powierzchnia (ha)	
			Całkowita	W obrębie OSO Dolina Górnego Nurca
1	Boćki	bielski	23 201,48	880,43
2	Orla	bielski	16 000,42	1 436,70
3	Kleszczele	hajnowski	14 297,36	1 677,89
			Σ	3995,02

*W oparciu o dane GDOŚ udostępnione w usłudze WFS pod adresem:
<http://sdi.gdos.gov.pl>,
data pozyskania danych 10.06.2024

Obszar Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

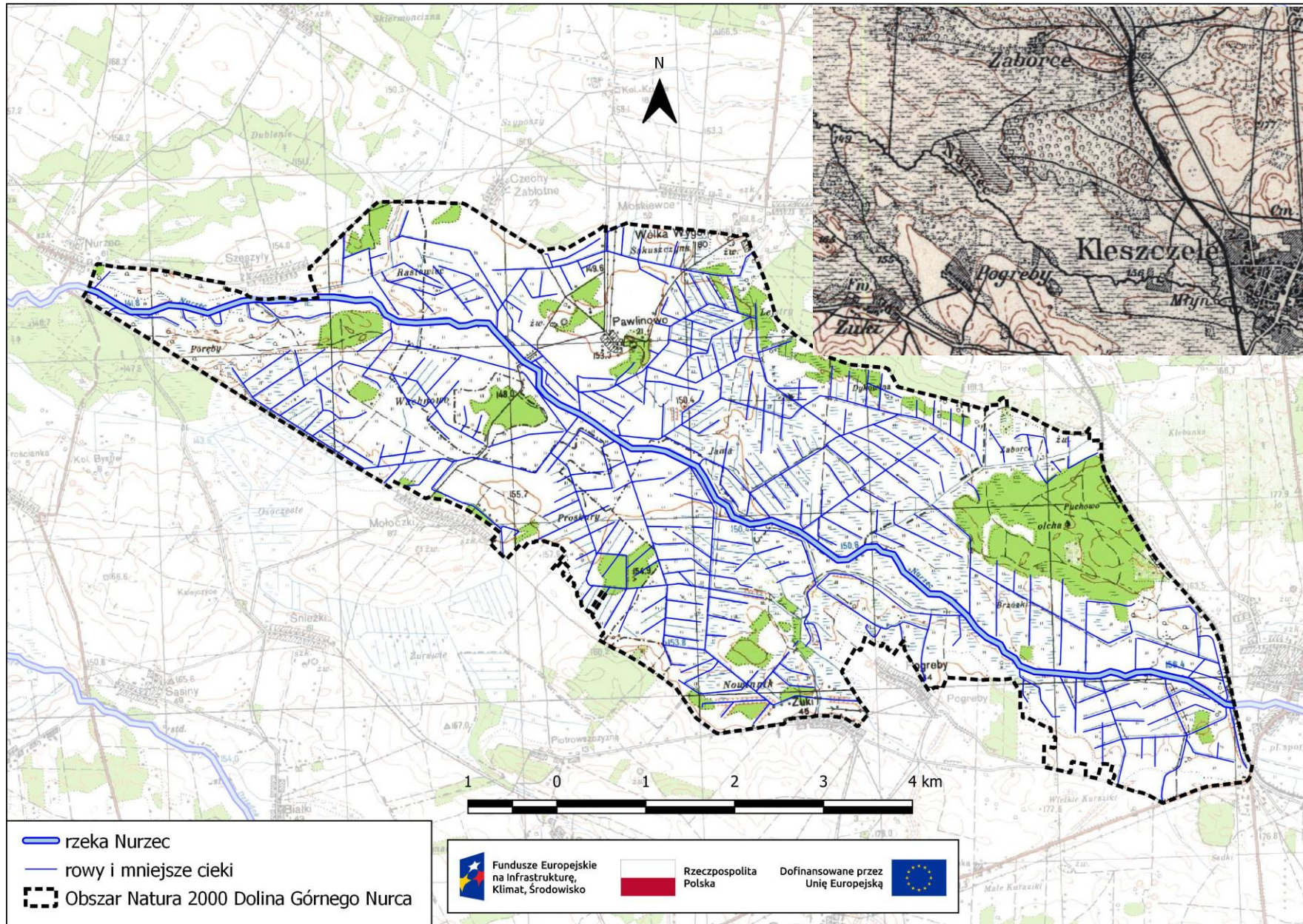
Klasy pokrycia terenu wg Corine Land Cover 2018 (najnowsze)

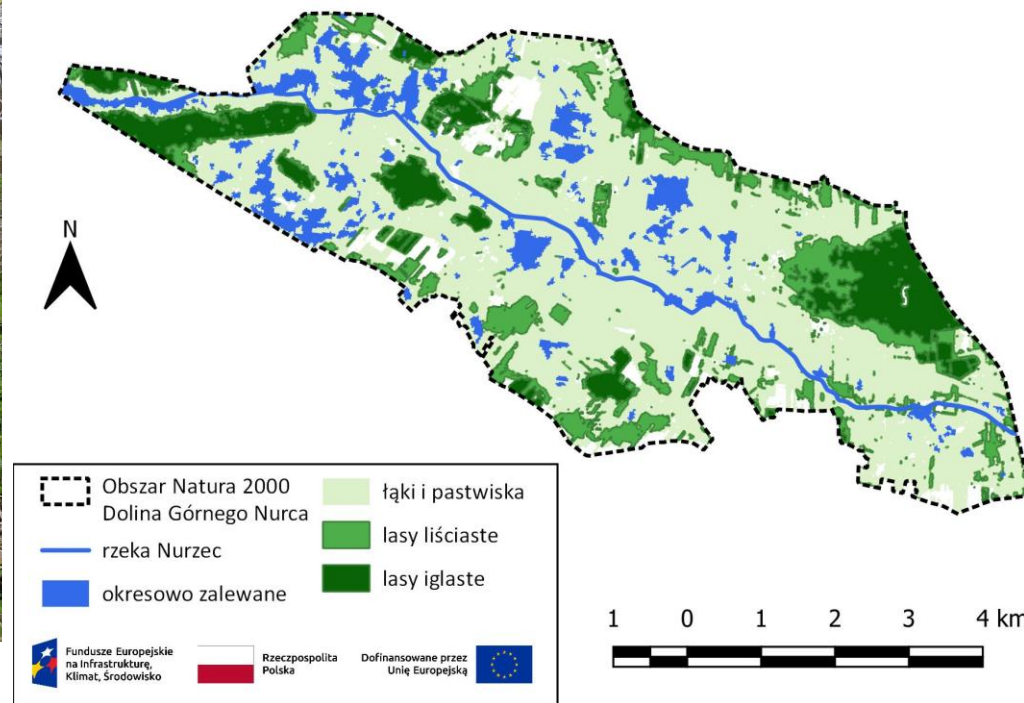
Kod	Klasa pokrycia terenu (poziom 3)	ha	%
112	Zabudowa miejska luźna	10,22	0,3%
121	Tereny przemysłowe lub handlowe	1,7	0,0%
211	Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających	171,44	4,3%
231	Łąki i pastwiska	2951,05	73,9%
242	Złożone systemy upraw i działek	31,6	0,8%
243	Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej	49,96	1,3%
311	Lasy liściaste	95,84	2,4%
312	Lasy iglaste	417,1	10,4%
313	Lasy mieszane	201,45	5,0%
324	Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian	64,66	1,6%
Σ		3995,02	100,0 %

GIS mokradła	ha	%
torfowiska niskie	2424	61%

Obszar Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Obszar Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Przedmioty ochrony obszaru według Standardowego Formularza Danych (SDF)

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

[Powrót](#)

Gatunki			Populacja na obszarze							Ocena obszaru				
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C J V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
B	A052	Anas crecca			r	1	1	p		P	D			
B	A055	Anas querquedula			r	1	3	p		P	D			
B	A255	Anthus campestris			r	3	3	p		P	D			
B	A089	Aquila pomarina			r	1	2	p		P	D			
B	A222	Asio flammeus			r				P	DD	D			
B	A224	Caprimulgus europaeus			r	9	9	cmale		M	D			
B	A031	Ciconia ciconia			r	22	22	p		P	D			
B	A030	Ciconia nigra			r	1	1	p		P	D			
B	A081	Circus aeruginosus			r	1	2	bfemales		P	D			
B	A082	Circus cyaneus			r				P	DD	D			
B	A084	Circus melanotos			p	1	1	p		G	C	C	C	C
B	A122	Crex crex			r	191	215	cmale		M	C	C	C	C
B	A236	Dryocopus martius			p	5	5	i		P	D			
B	A153	Gallinago gallinago			r	15	31	p		P	D			
B	A154	Gallinago media			r	1	3	cmale		P	D			
B	A127	Grus grus			r	1	5	p		P	D			
B	A156	Limosa limosa			r	1	3	p		M	C	C	C	C
B	A246	Lullula arborea			r	28	29	p		P	D			
B	A160	Numenius arquata			r	1	2	p		M	C	C	C	C
B	A072	Pernis ptilorhynchus			r	1	1	p		P	D			
B	A409	Tetrao tetrix			p	1	2	i		M	C	C	C	C

Przedmioty ochrony:

Błotniak łąkowy *Circus pygargus*

Derkacz *Crex crex*

Rycyk *Limosa limosa*

Kulik wielki *Numenius arquata*

Cietrzew *Lyrurus tetrix*

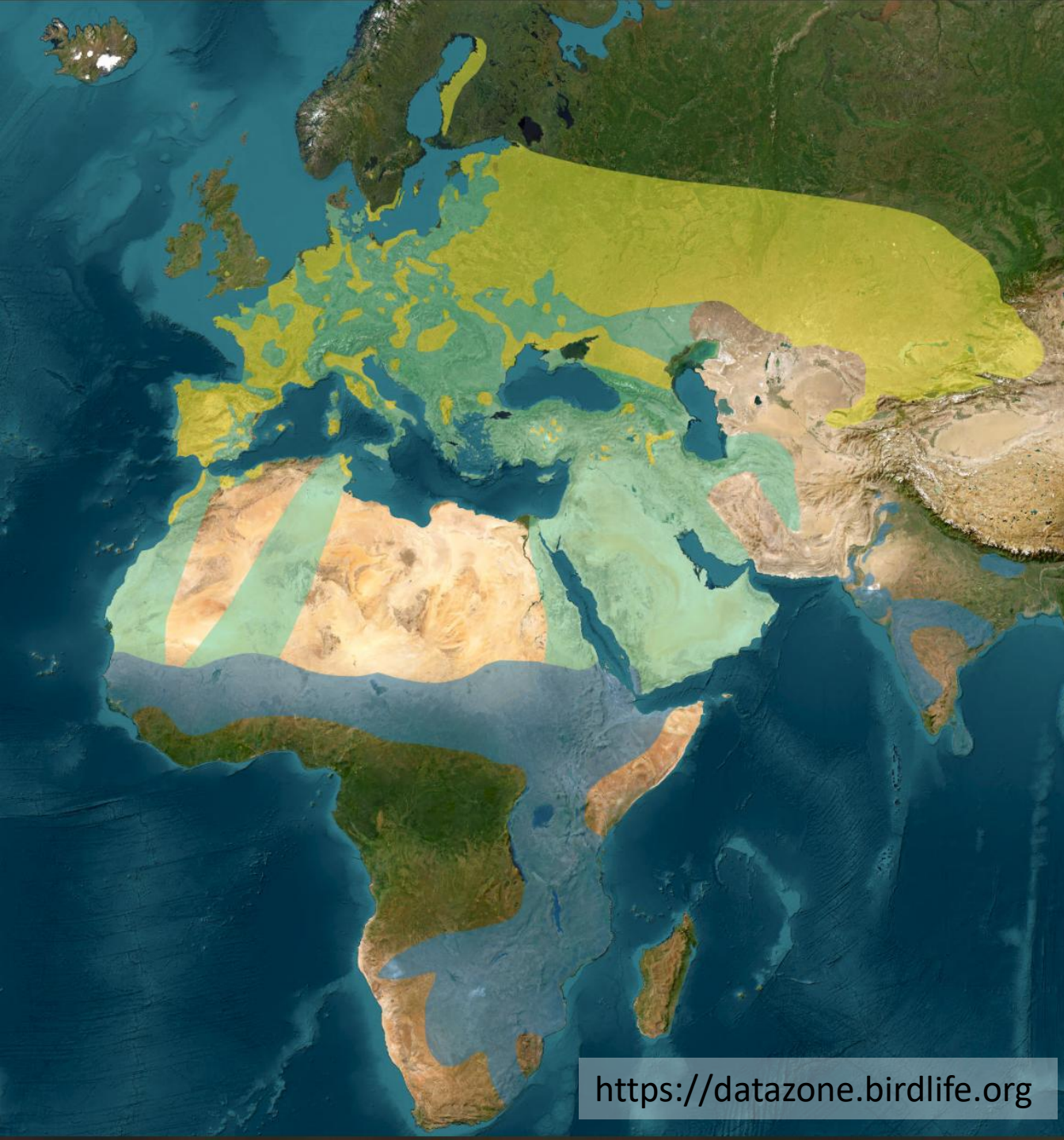
Uшатka błotna *Asio flammeus*

Dubelt *Gallinago media*

A084 błotniak łąkowy *Circus pygargus*

fot. Paweł Białomyzy

<https://datazone.birdlife.org>

Tabela 6. Liczebność błotniaka łąkowego w państwach Unii Europejskiej (Kuczyński i in. 2020)

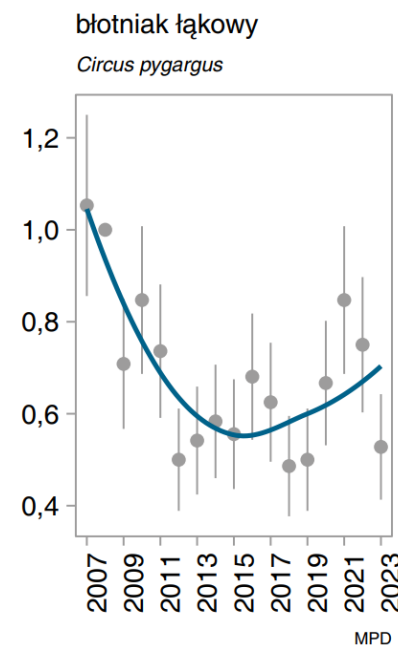
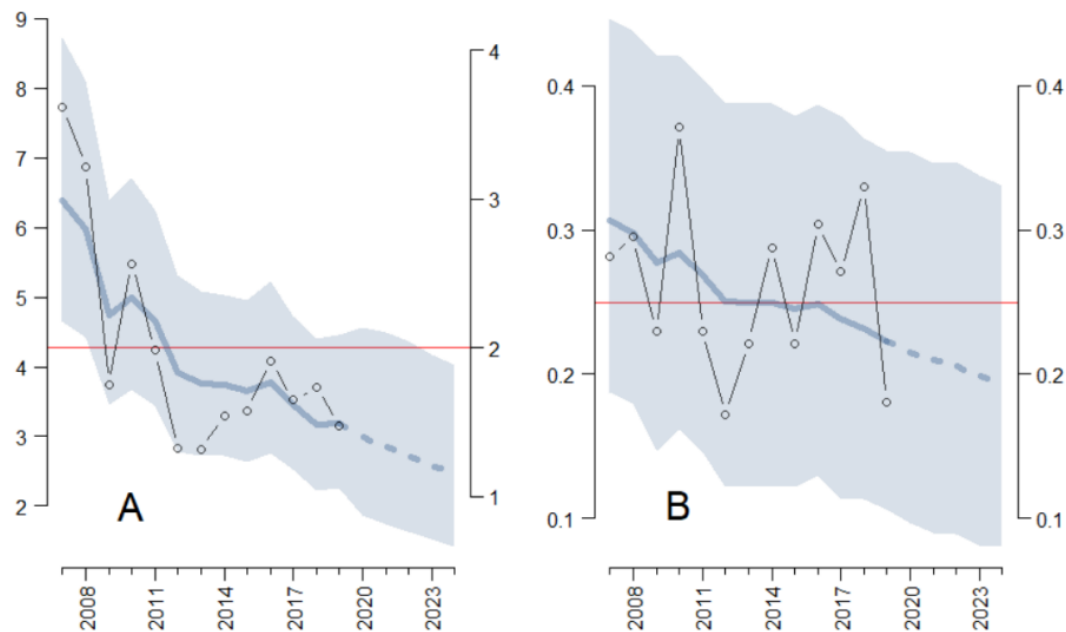
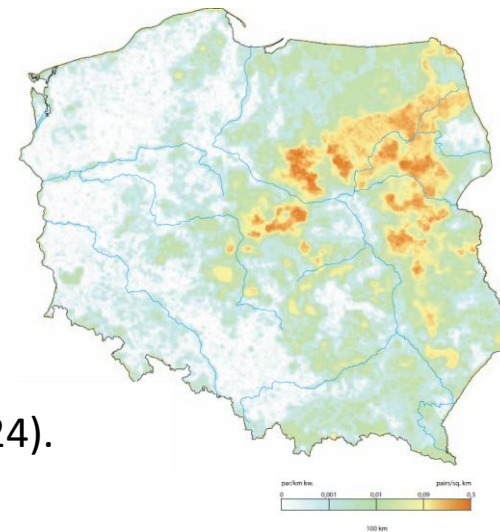
National population estimates of Montagu's Harrier in EU.								
Kraj	Country	Liczebność				Okres	Źródło	
		zakres	śred.	%	% skum.			
Hiszpania	Spain	3 227	7 259	5 243	35.1	35.1	2017	Arroyo <i>et. al</i> 2019
Francja	France	3 000	3 800	3 400	22.7	57.8	2019	Alexandre Millon
Polska	Poland	2 206	3 622	2 808	18.8	76.6	2018-2019	niniejsze opracowanie
Portugalia	Portugal	500	1 000	750	5.0	81.6	2001-2012	Eionet
Estonia	Estonia	500	800	650	4.3	96.8	2001-2012	Eionet
Niemcy	Germany	470	550	510	3.4	85.0	1998-2008	Eionet
Litwa	Lithuania	300	400	350	2.3	87.3	2001-2012	Eionet
Bułgaria	Bulgaria	300	350	325	2.2	92.5	2000-2012	Eionet
Włochy	Italy	260	380	320	2.1	89.5	2001-2012	Eionet
Węgry	Hungary	50	200	125	0.8	90.3	2000-2012	Eionet
Czechy	Czechia	100	100	100	0.7	97.5	2000-2010	Trierweiler 2010
Szwecja	Sweden	45	75	60	0.4	98.2	2001-2012	Eionet
Holandia	Netherlands	48	63	56	0.4	99.3	2002-2011	Eionet
Chorwacja	Croatia	50	50	50	0.3	98.6	2000-2010	Trierweiler 2010
Łotwa	Latvia	29	68	49	0.3	97.8	2001-2012	Eionet
Rumunia	Romania	20	50	35	0.2	99.8	2001-2013	Eionet
Słowacja	Slovakia	15	40	28	0.2	98.8	2000-2012	Eionet
Austria	Austria	22	32	27	0.2	99.5	2001-2012	Eionet
Dania	Denmark	22	22	22	0.1	98.9	2000-2011	Eionet
Grecja	Greece	10	30	20	0.1	99.6	2000-2012	Eionet
Wielka Brytania	UK	12	16	14	0.1	99.9	1996-2008	Eionet
Finlandia	Finland	1	9	5	0.03	99.9	2001-2012	Eionet
Belgia	Belgium	3	7	5	0.03	100.0	2000-2012	Eionet
Luxemburg	Luxembourg	2	2	2	0.01	100.0	2000-2010	Trierweiler 2010
Irlandia	Ireland	1	1	1	0.01	100.0	2000-2010	Trierweiler 2010
UE Razem		11 193	18 926	14 954	100.0	100.0		
Poza UE	Non-EU	~30 000					Trierweiler 2010	
Razem Total		~45 000						

A084 błotniak łąkowy *Circus pygargus*

fot. Paweł Białomyzy

- Liczebność w kraju ~ 2 800 par (Kuczyński i in. 2020).
- Występuje głównie na wysoczyznach Podlasia i Mazowsza.
- Narażony na wyginięcie (VU) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- Tendencje spadkowe w latach 2008-2020 (Kuczyński i in. 2020).
- Stabilizacja liczebności w latach 2021-2023 (Beuch i in. 2024).

A084 błotniak łąkowy *Circus pygargus*

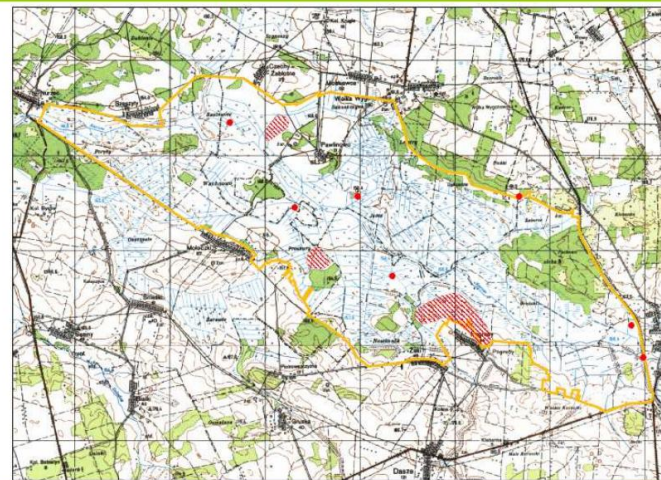

fot. Paweł Białomyzy

Liczebność w Obszarze Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (pary)	Źródło
~1990	9	Pugacewicz 2009
2004	ok. 19	Pugacewicz 2009
2008	17-18	Pugacewicz 2009
2013-2014	2	Inwentaryzacja TP Bocian (Krupiński i in. 2014)
2022	1	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Zbyryt A. 2022)

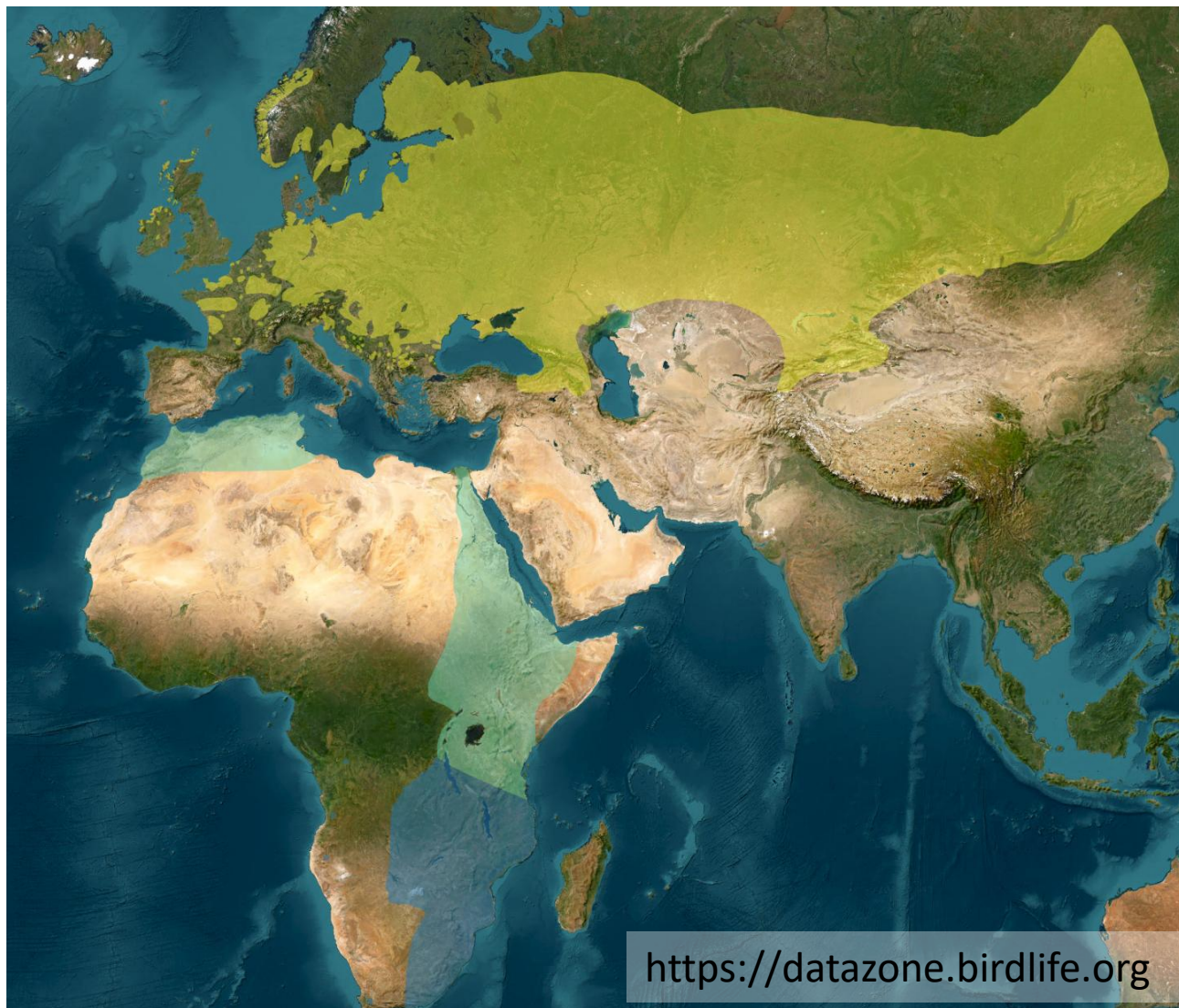
A084 Błotniak
łąkowy *Circus
pygargus* (2009)

A122 derkacz *Crex crex*

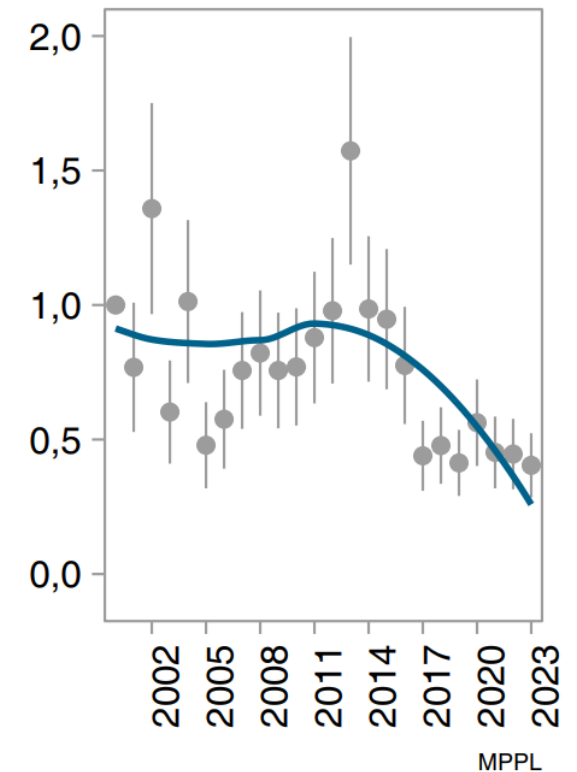
fot. Grzegorz Grygoruk

<https://datazone.birdlife.org>

A122 derkacz *Crex crex*

- Liczebność w kraju około 45 000 samców (Chodkiewicz i in. 2019).
- Narażony na wyginięcie (VU) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- W ostatnich latach gwałtowny spadek liczebności krajowej populacji w tempie ok. 8% rocznie.

A122 derkacz *Crex crex*

Liczebność w Obszarze Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (pary)	Źródło
2005	206-229	Wilk 2010
2008	214-216	Pugacewicz 2009
2014-2018	3,2-5,8/1 km ²	Budka i in. 2020
2022	191-215	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Białomyzy i in. 2022)

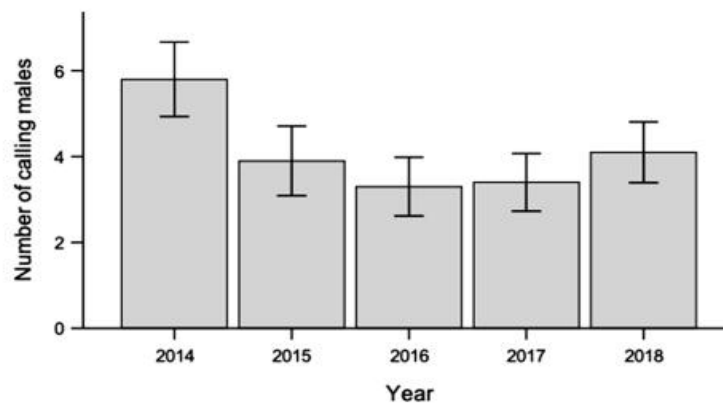
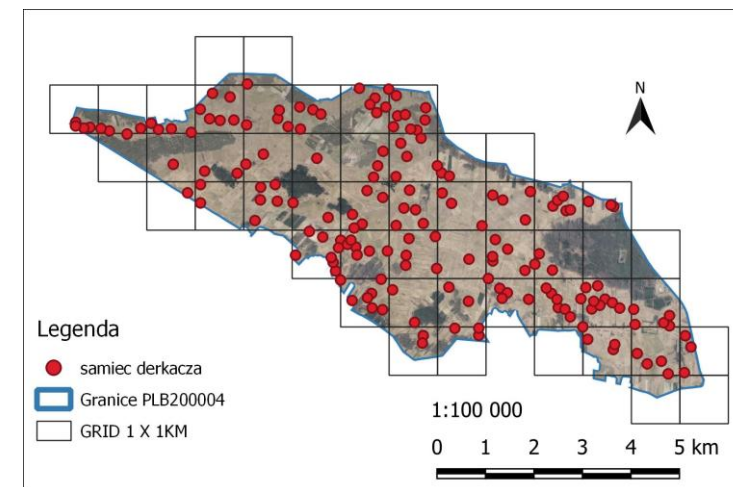

Fig. 2 Observed mean ($\pm$ SE) number of calling male Corncrakes per study plot between 2014 and 2018

fot. Grzegorz Grygoruk

A156 rycyk *Limosa limosa*

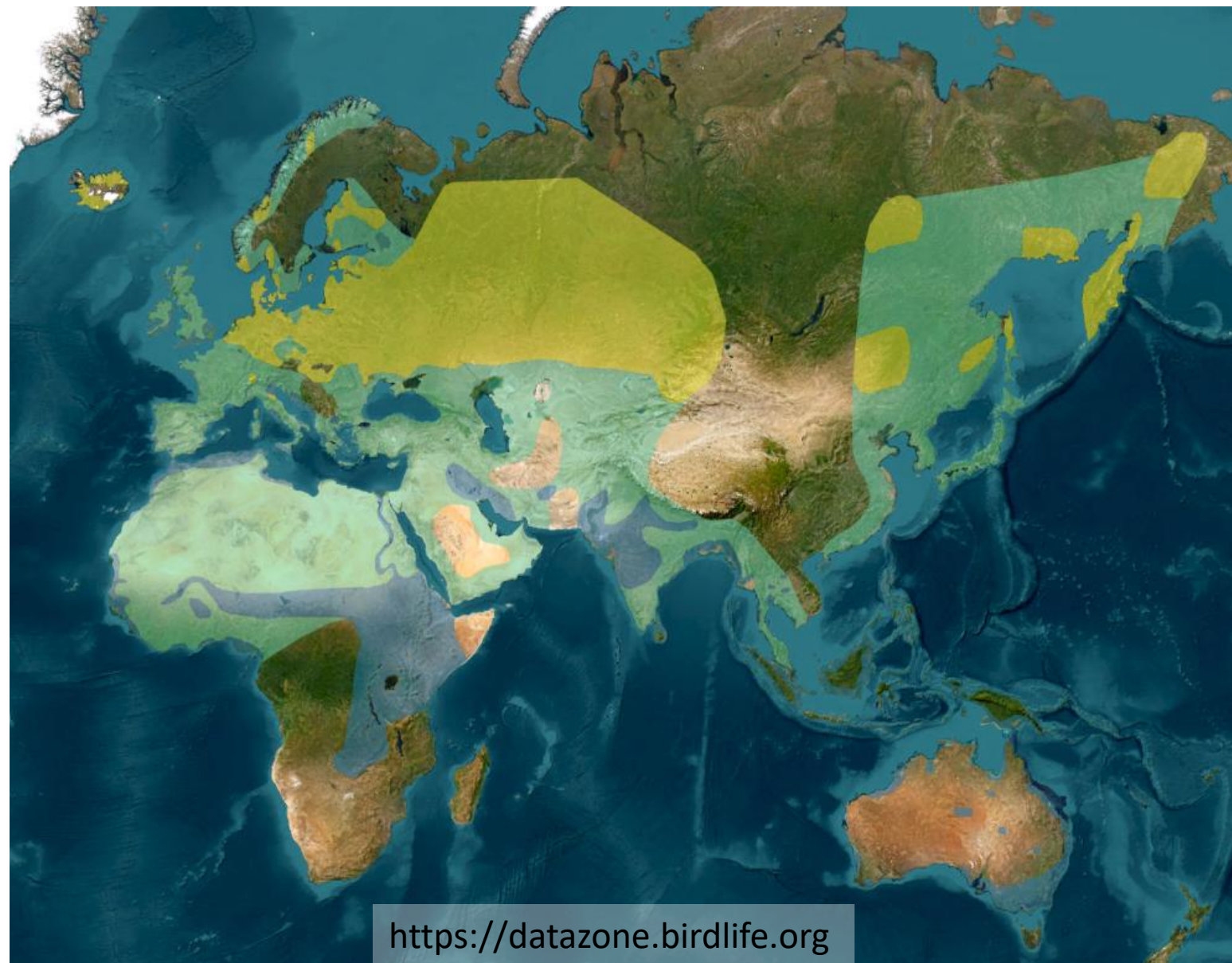
fot. Paweł Białomyzy

A156 rycyk *Limosa limosa*

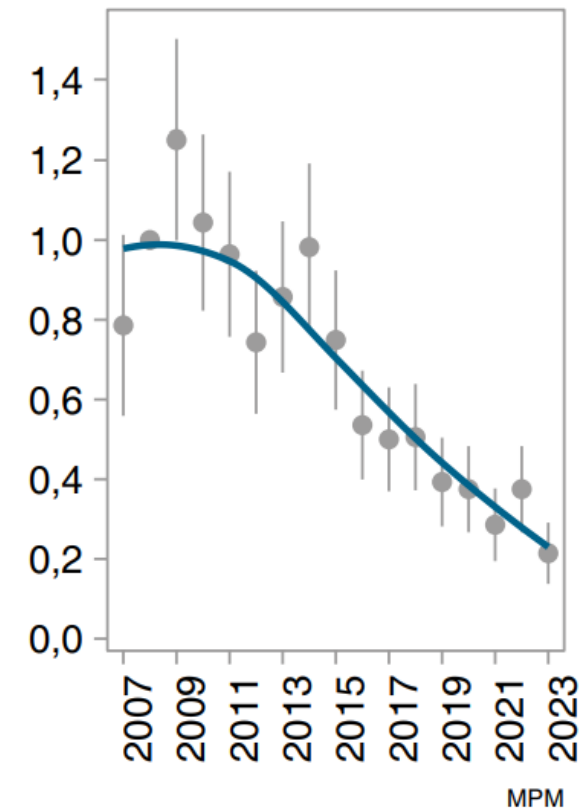
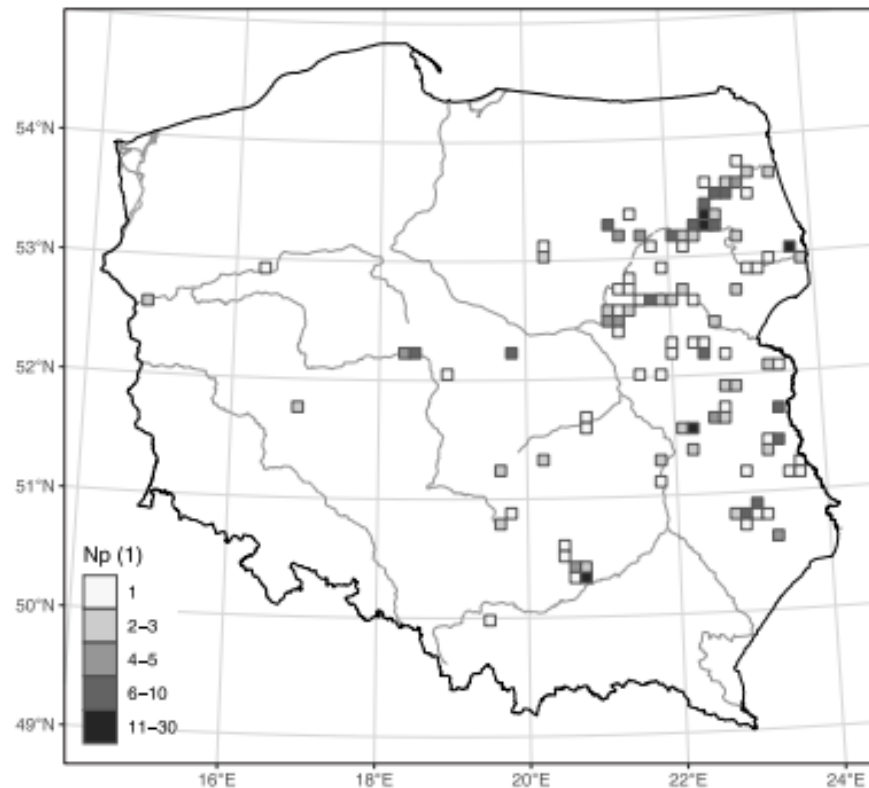
fot. Paweł Białomyzy

<https://datazone.birdlife.org>

A156 rycyk *Limosa limosa*

- Populacja krajowa szacowana jest na zaledwie 380-420 par w roku 2021 (Beuch i in. 2023).
- Krytycznie zagrożony (CR) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- W skali całego kraju spadek populacji od lat 80. XX wieku do roku 2016 oszacowano na 80–90% (Chodkiewicz et al. 2019).

A156 rycyk *Limosa limosa*

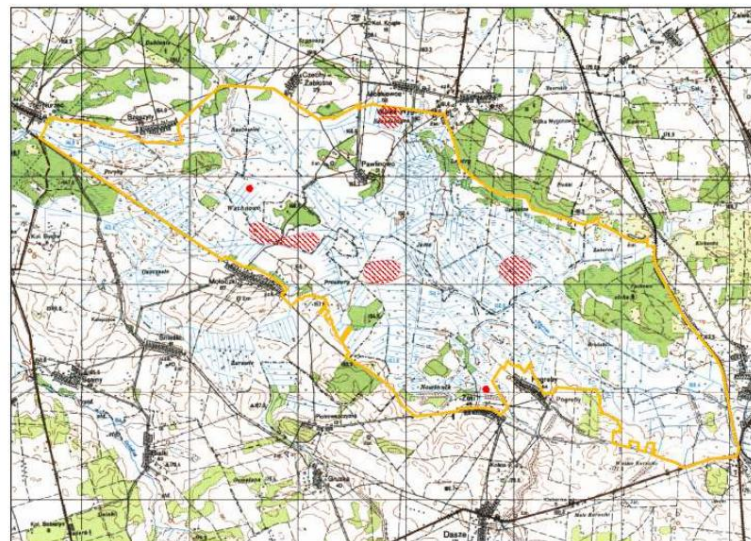
Liczebność w Obszarze Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (pary)	Źródło
2005-2006	13-31	Wilk 2010
2008	13-14	Pugacewicz 2009
2022	0	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Białomyzy i in. 2022)
2025	1-2	P. Białomyzy – dane niepublikowane

fot. Paweł Białomyzy

A156 Rycyk
Limosa limosa
(2009)

A160 kulik wielki *Numenius arquata*

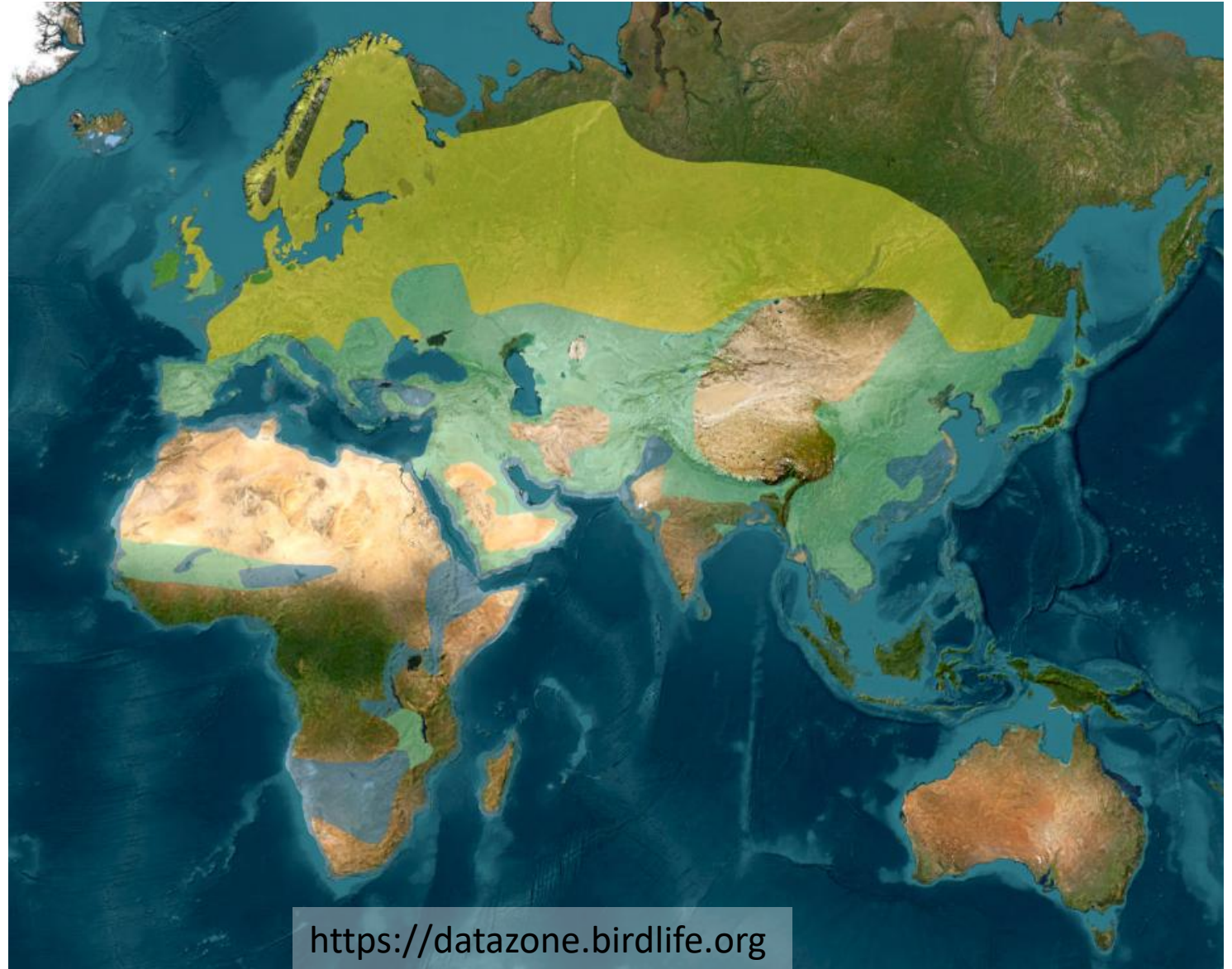
fot. Grzegorz Grygoruk

A160 kulik wielki *Numenius arquata*

fot. Grzegorz Grygoruk

<https://datazone.birdlife.org>

A160 kulik wielki *Numenius arquata*

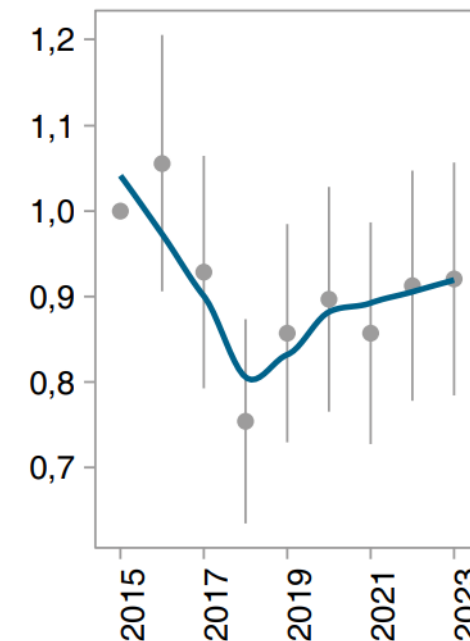
- Populacja krajowa szacowana jest na zaledwie 195-200 par (Beuch i in. 2023).
- Zagrożony (EN) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- W latach 2015-2018 spadek populacji o 20%.
- W ostatnich latach zmiana trendu (prawdopodobnie wpływ ochrony czynnej).

fot. Grzegorz Grygoruk

fot. Paweł Białomyzy

A160 kulik wielki *Numenius arquata*

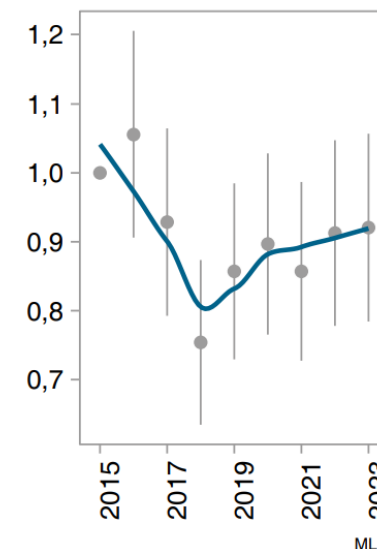

fot. Grzegorz Grygoruk

Liczebność w OSO Natura 2000 Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (pary)	Źródło
2005	5	Wilk 2010
2008	2	Pugacewicz 2009
2022	0	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Białomyzy i in. 2022)

- Skuteczne programy ochronne w ostatnich latach (TP Bocian, PTOB).
- Pojedyncze pary w dolinie Nurca.

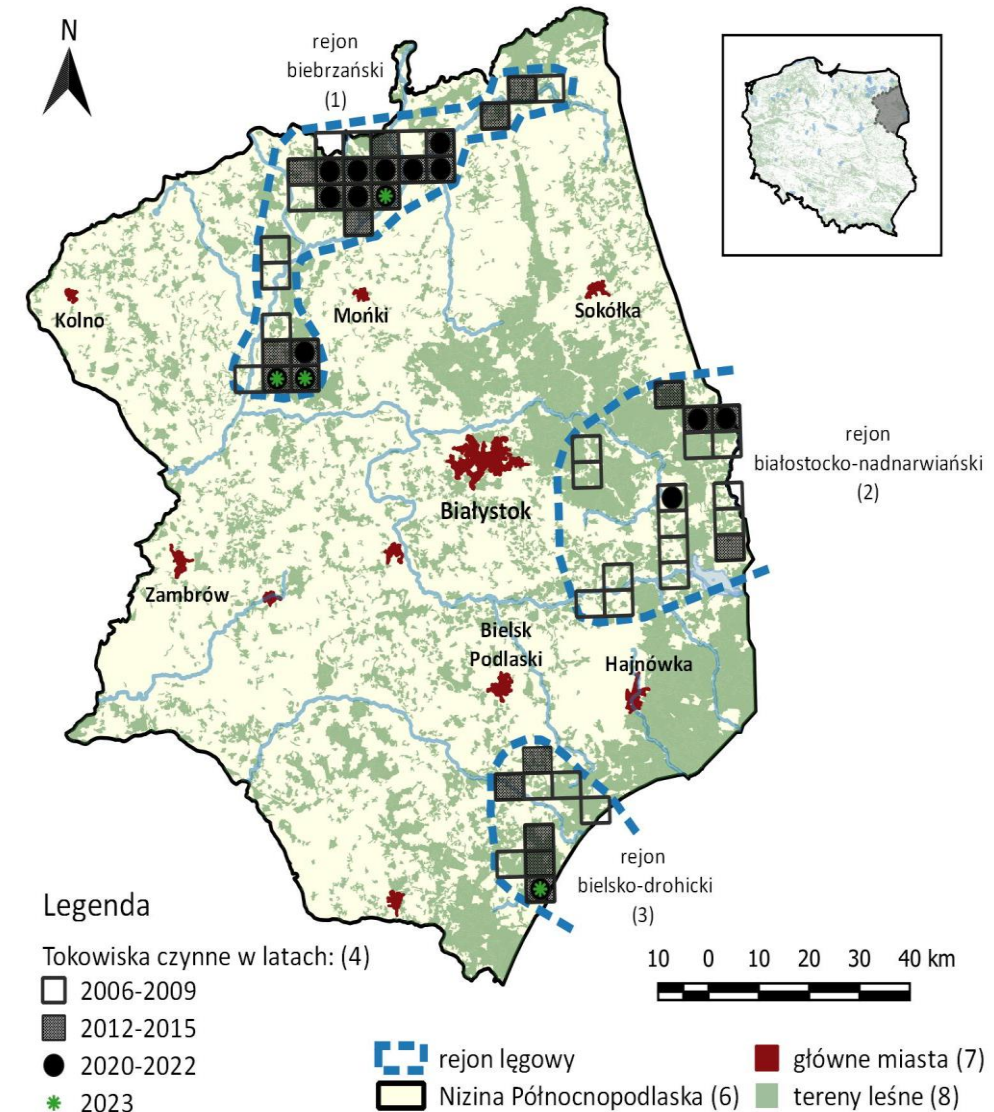
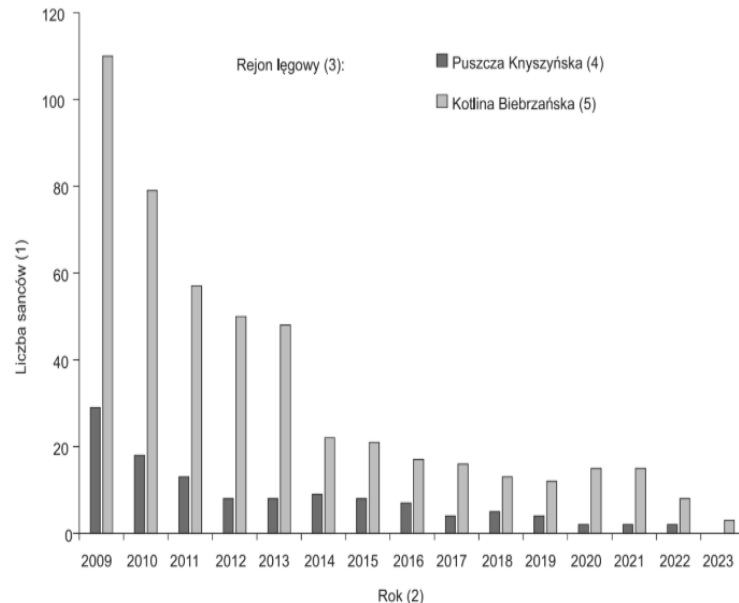

A409 cietrzew *Lyrurus tetrix*

A409 cietrzew *Lyrurus tetrix*

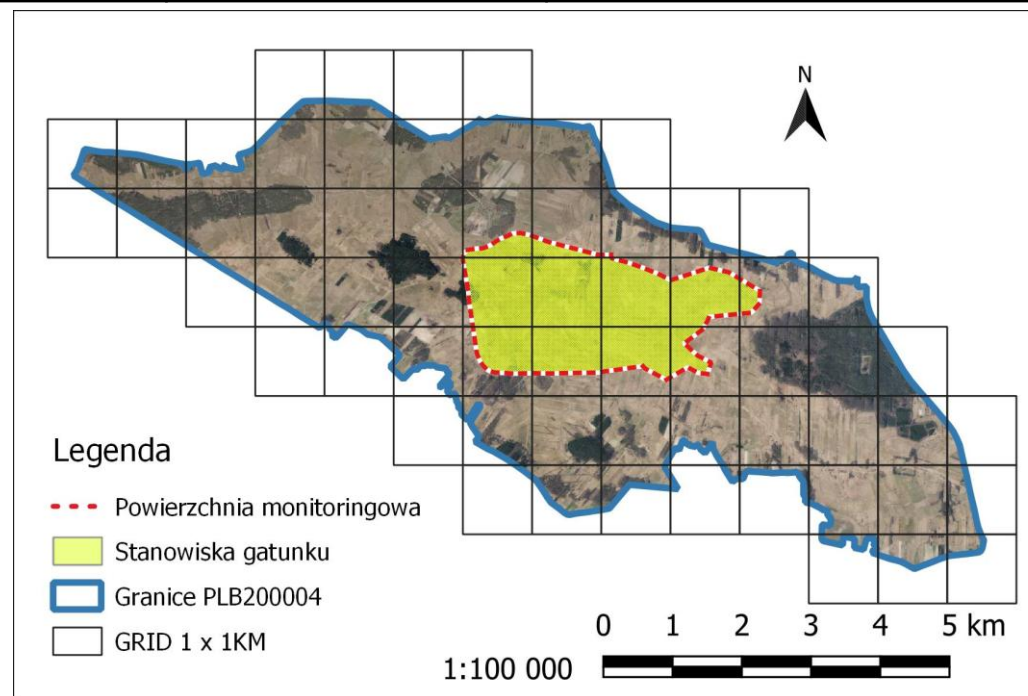
- Populacja krajowa szacowana jest na zaledwie 200 samców (Chodkiewicz i in. 2019).
- Zagrożony (EN) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- Jeden z najszybciej zanikających gatunków ptaków w kraju.
- W 2023 r. na Nizinie Północnopolaskiej zaledwie 4-5 samców (Tumiel i in. 2024).
- W 2025 r. prawdopodobnie już tylko 3 samce.

A409 cietrzew *Lyrurus tetrix*

Liczebność w OSO Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (samce)	Źródło
2008	8	Pugacewicz 2009
2022	0	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Białomyzy i in. 2022)

A154 dubelt *Gallinago media*

fot. Paweł Białomyzy

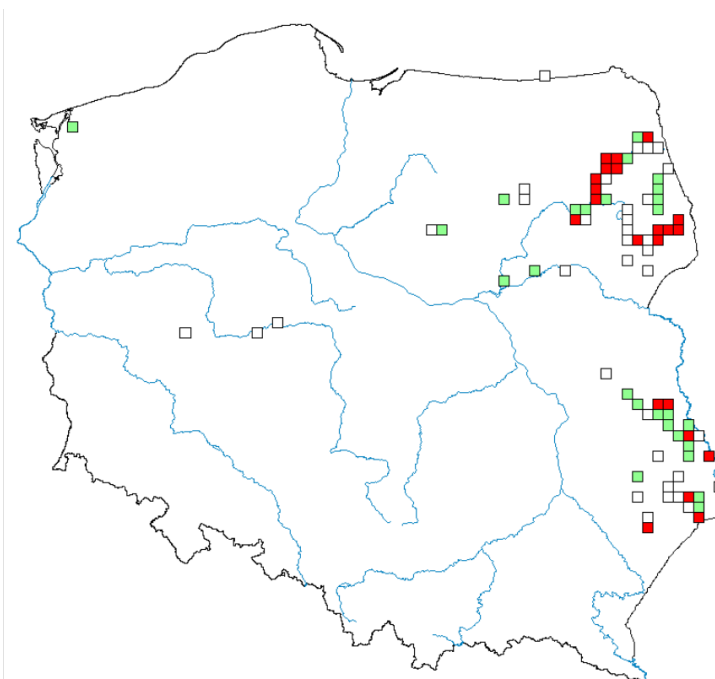
<https://datazone.birdlife.org>

A154 dubelt *Gallinago media*

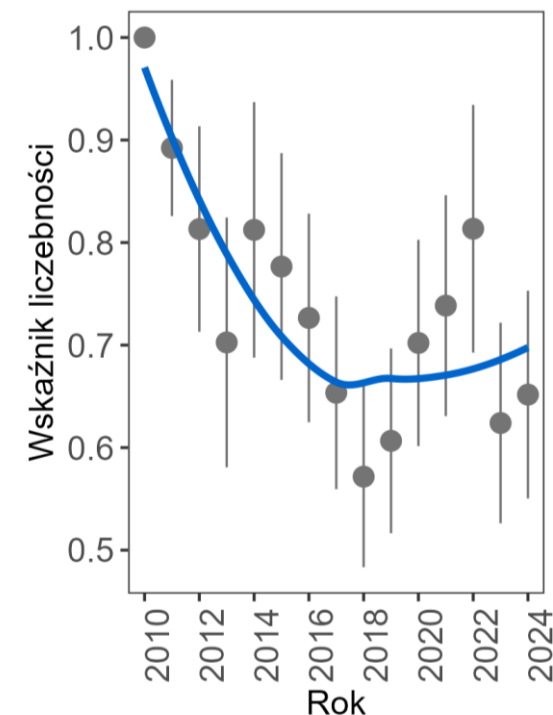

fot. Paweł Białomyzy

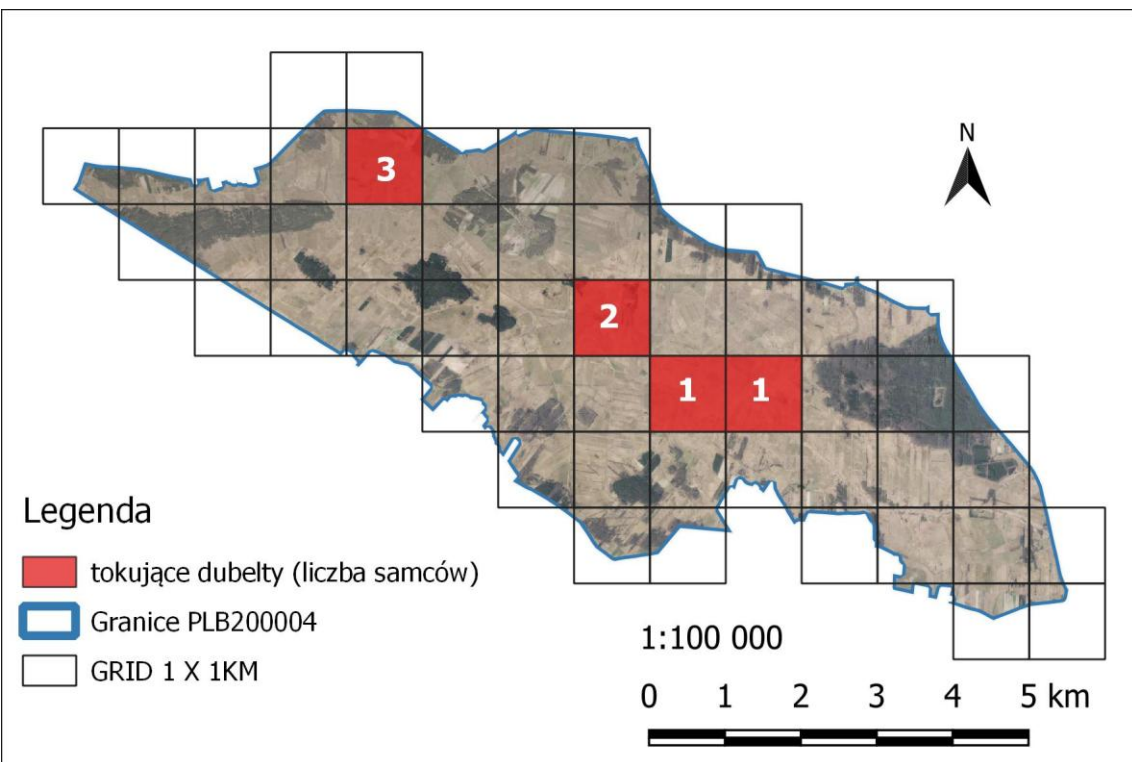
- W 2024 stwierdzono w Polsce 476 tokujących samców (program MDU).
- Zagrożony (EN) w skali kraju (Wilk i in. 2020).
- Trend spadkowy w latach 2010-2015.
- W ostatnich latach zmiana trendu (prawdopodobnie naturalne fluktuacje liczebności).

Monitoring Dubelta

A154 dubelt *Gallinago media*

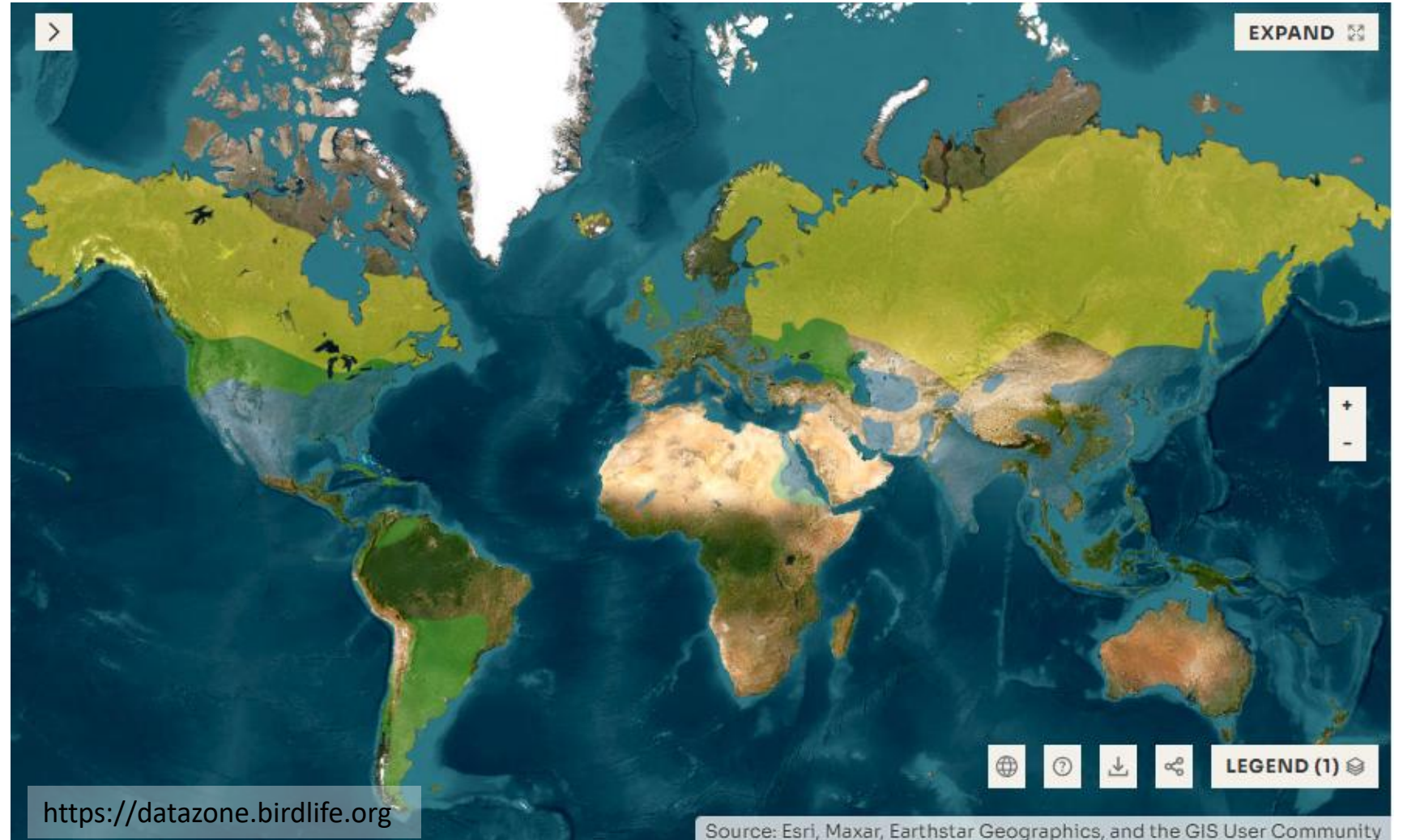

Liczebność w OSO Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (samce)	Źródło
2008	0	Pugacewicz 2009
2014	2	P. Białomyzy – dane niepublikowane
2021	5 (10-12)	MDU, P. Białomyzy – dane niepublikowane
2022	3-7	Inwentaryzacja dubelta (Natura International), MDU
2023-2025	0-2	MDU

„Zważywszy na to, że OSO Dolina Górnego Nurca leży na skraju zasięgu populacji występującej na Podlasiu, ma on szczególne znaczenie w zachowaniu integralności sieci obszarów Natura 2000, gdyż jest on najbliższym położonym w stosunku obszarów Natura 2000, gdzie dubelty stanowią przedmiot ochrony.”

A222 uszatka błotna *Asio flammeus*

A222 uszatka błotna *Asio flammeus*

fot. Grzegorz Grygoruk

- W latach 2008-2012 liczebność krajową oceniono na 0-10 par (Chodkiewicz i in. 2015).
- W 2020 w Polsce 9 par lęgowych (Beuch i in. 2023).
- W 2021 w Polsce nie gniazdowały (Beuch i in. 2023).
- Silne wahania w poszczególnych latach.
- Najbardziej stała populacja bie...
- Zagrożona (EN) w skali kraju (Wilk i in. 2020).

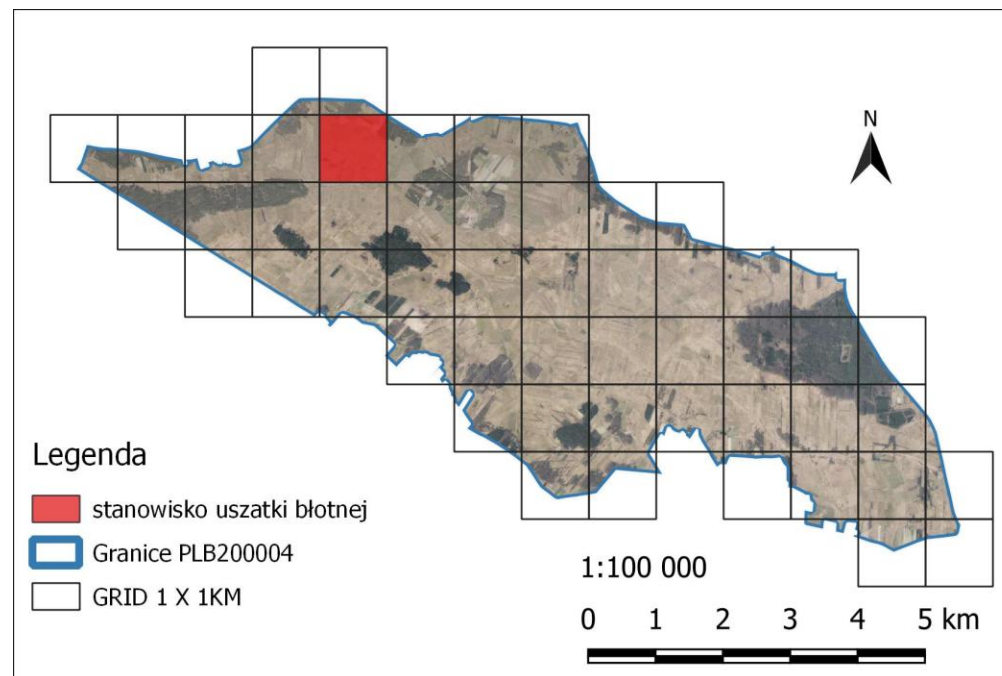
A222 uszatka błotna *Asio flammeus*

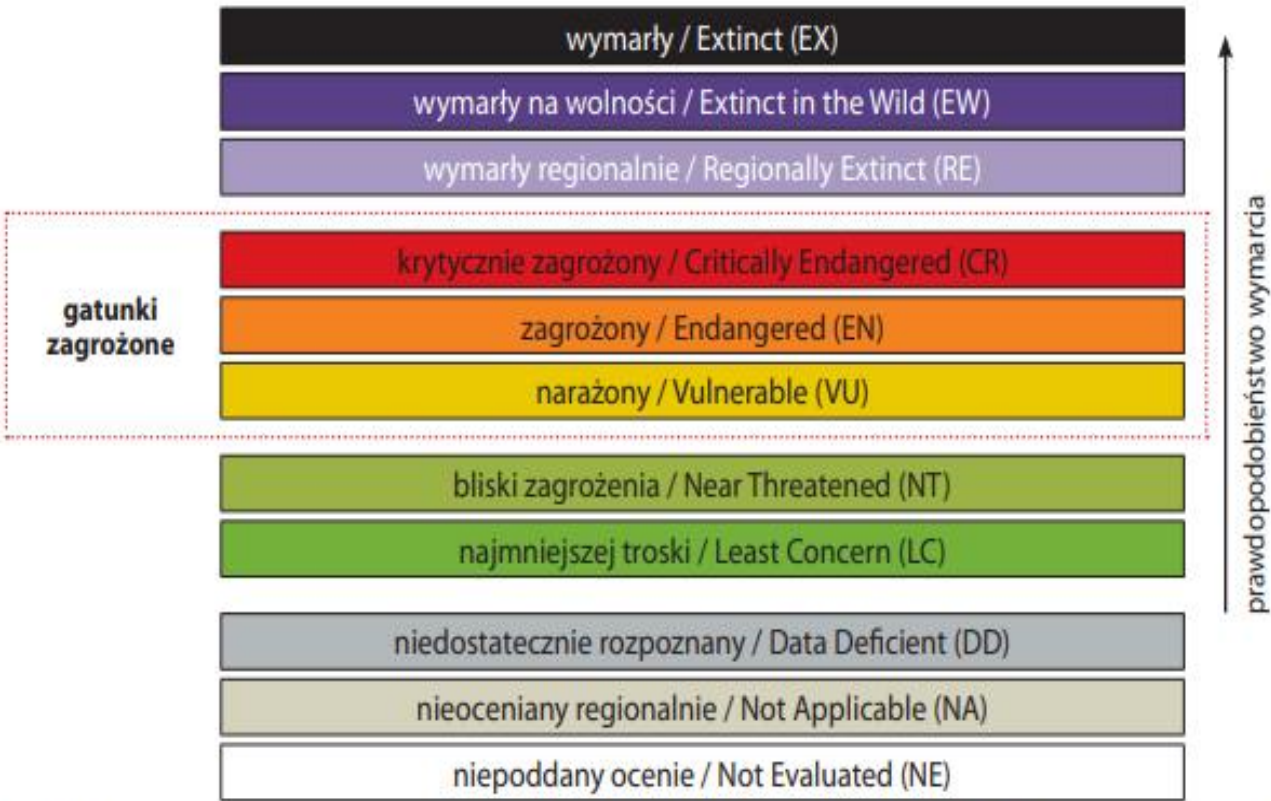
fot. Grzegorz Grygoruk

Liczebność w OSO Dolina Górnego Nurca

Lata	Liczebność (pary)	Źródło
2008	0	Pugacewicz 2009
2022	1	Ekspertyza zlecona przez RDOŚ (Białomyzy i in. 2022)

Przedmioty ochrony podsumowanie

Ryc. 2.1. Kategorie zagrożenia taksonów stosowane w Czerwonych listach IUCN (na podstawie IUCN 2012a, b). Kategorie RE i NA stosowane są tylko na poziomie regionalnym, np. krajowym (szczegóły patrz rozdz. 2.3).

Gatunek	Status w Polsce (Wilk i in. 2020)	Status na świecie (Birdlife)
Rycyk	CR	NT
Kulik wielki	EN	NT
Dubelt	EN	NT
Uszatka błotna	EN	LC
Cietrzew	EN	LC
Derkacz	VU	LC
Błotniak łąkowy	VU	LC

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Literatura

Beuch S., Ławicki Ł., Wylegała P., Sikora A., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Cymbała R., Czechowski P., Czyż S., Dębowski P., Dylik A., Górski A., Guzik W., Hayatli F., Jankowski K., Kajzer Z., Krajewski Ł., Łukasik D., Matyjasiak Ł., Neubauer G., Obłozza P., Sielicki S., Smyk B., Stasiak K., Wardecki Ł., Wężyk M., Wieloch M., Woźniak B., Zielińska M., Zieliński P., Chodkiewicz T. 2023. Kartoteka Rzadkich Ptaków w Polsce w roku 2021 – gatunki lęgowe. *Ornis Pol.* 64: 313–351.

Beuch S., Chodkiewicz T., Przymencki M., Wardecki Ł., Sikora A., Neubauer G., Smyk B., Marchowski D., Ławicki Ł., Meissner W., Chylarecki P. 2024. Monitoring Ptaków Polski w latach 2021–2024. *Biuletyn Monitoringu Przyrody* 28: 1–108.

BirdLife International (2021) European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Budka, M., Kokociński, P., Bogawski, P., Nowak M., Białas J. T., Machura M. Seasonal changes in distribution and abundance of a local Corncrake population. *J Ornithol* 162, 17–29 (2021).

Krupiński D., Lewtak J., Kuczyński L. 2014. Krajowy Plan Ochrony Błotniaka Łąkowego. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Warszawa.

Kuczyński L., Wierzbicka A., Krupiński D. 2020. Krajowy cenzus błotniaka łąkowego w latach 2018–2019. Raport końcowy (National survey of the Montagu’s Harrier in years 2018–2019. Final report). Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Warszawa.

Pugaczewicz E. 2009. Dolina Górnego Nurca PLB200004 (IBA PL056). W: Chmielewski S., Stelmach R. 2009. Ostoje ptaków w Polsce – wyniki inwentaryzacji, część I: s. 71-80. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.

Tumiel T., Białomyzy P., Budka M., Dojlida M., Henel K., Krajewski Ł., Marczakiewicz P., Pugaczewicz E., Potocka M., Świętochowski P. 2024. Regres populacji cietrzewia *Lyrurus tetrix* na Nizinie Północnopodlaskiej w latach 2006-2023. *Ornis Polonica* 65. 171-183.

Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. Czerwona lista ptaków Polski. OTOP, Marki.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

